

Предмет: історія України

Клас: 9

Урок №: 7

Розділ програми: Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Тема уроку: Програмові документи Кирило-Мефодіївського братства

Тип уроку: урок систематизації й узагальнення знань

Форма проведення: практичне заняття

Мета уроку:

- ☐ охарактеризувати програмові документи Кирило-Мефодіївського братства і на їх основі визначити мету, цілі та завдання товариства; з'ясувати вплив братства на розгортання національно-визвольного руху в Україні.
- ☐ розвивати в учнів уміння працювати з історичними джерелами, аналізувати їх, робити висновки, висловлювати свої думки.
- ☐ виховувати в учнів повагу до діячів національного відродження, почуття любові до Батьківщини і свого народу.

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів:

- ☐ знаю: дати діяльності Кирило-Мефодіївського братства;
- ☐ розумію: програмові положення та ідейні засади діяльності Кирило-Мефодіївського братства;
- ☐ умію: характеризувати діяльність Кирило-Мефодіївського братства, пояснити значення діяльності братства для національного руху.

Матеріально-технічне забезпечення:

- ☐ дидактичне забезпечення: підручник (Історія України. В.С.Власов, 9 клас)
- ☐ технічні засоби навчання: мультимедійна презентація
- ☐ використані джерела інформації:

1. Практичне заняття: Програмові документи Кирило-Мефодіївського братства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://naurok.com.ua/praktichne-zanyattya-programovi-dokumenti-kirilo-mefodi-vskogo-bratstva-misce-t-g-shevchenka-v-nacionalnomu-vidrozhenni-130074.html>
2. Практичне заняття: Програмові документи Кирило-Мефодіївського братства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://vseosvita.ua/library/praktichne-zanatta-programovi-dokumenti-kirilo-mefodiivskogo-bratstva-4808.html>
3. Практичне заняття. Програмові документи Кирило-Мефодіївського братства. Т. Шевченко та український національний рух. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/gisem-ukraine-history-9-class/7.php>

ХІД УРОКУ

1. Організаційна частина: перевірка наявності учнів; перевірка готовності учнів до уроку.

2. Актуалізація опорних знань.

Бесіда за запитаннями

1. До складу яких держав входили українські землі у першій половині XIX ст.?
2. В чому сутність антиукраїнської політики царизму?
3. Що таке національна ідея? Яка загальна спрямованість української національної ідеї?
4. Які фактори впливали на розвиток української національної ідеї на початку XIX ст.?
5. Що було характерним для українського національного руху?

6. Які були передумови утворення Кирило-Мефодіївського братства?
7. Коли виникло Кирило-Мефодіївське братство?
8. На честь кого було названо братство?

3. Повідомлення теми, мети уроку.

Тема уроку – «Програмові документи Кирило-Мефодіївського братства». На уроці познайомимось та охарактеризуємо програмові документи Кирило-Мефодіївського братства і на їх основі визначимо мету, цілі та завдання братства.

4. Практична частина уроку.

Основними програмними документами братчиків були «Книга буття українського народу», або «Закон Божий», «Статут слов'янського братства св. Кирила і Мефодія».

Вони містять ідеї українського національного відродження, ідеї справедливості, рівності, свободи, братерства.

Учні класу об'єднуються у 3 групи і отримують картки із фрагментом історичного джерела та картки із завданнями

1 група

**Опрацювати фрагмент Статут Кирило-Мефодіївського братства
і виконати завдання**

«1. Визначаємо, що духовне і політичне об'єднання слов'ян є тією справжньою метою, до якої вони повинні прагнути.

2. Визначаємо, що під час об'єднання кожне слов'янське плем'я повинне мати свою самостійність, а такими племенами вважаємо: південно-русів (українців), північно-русів (росіян), білорусів, поляків, чехів зі словенцями, лужичан, ілліросербів з хуру ганами (хорватами) і болгар.

3. Визначаємо, що кожне плем'я повинне мати народне правління і дотримуватися повної рівності співгромадян за їх народженням, християнським віросповіданням і станом.

4. Визначаємо, що правління, законодавство, право власності та освіта у всіх слов'ян повинні ґрунтуватися на святій релігії господа нашого Ісуса Христа.

5. Визначаємо, що при такій рівності освіченість і чиста мораль повинні служити умовою участі в правлінні.

6. Визначаємо, що має існувати спільний Слов'янський собор з представників всіх племен».

Завдання:

1. Визначте, які завдання ставили братчики для розв'язання соціальних і національних проблем українців.

2. Хто має здійснювати управління Слов'янською федерацією?

3. Як ви думаєте, чому у переліку слов'янських племен, які повинні увійти до Слов'янської федерації, північно руси – росіяни стоять на другому місці, а південно-руси українці стоять на першому місці?

2 група

Опрацювати фрагмент Статуту Кирило-Мефодіївського братства і виконати завдання

«1. Товариство утворюється з метою поширення вищевикладених ідей переважно через виховання юнацтва, літературу і примноження членів товариства. Товариство визнає своїми покровителями святих Кирила і Мефодія і приймає своїм знаком перстень або ікону з іменами чи зображеннями цих святих.

2. Кожний член товариства при вступі приймає присягу використовувати талант, працю, статки, свої громадянські зв'язки для цілей товариства, і якщо б

котрийсь з членів зазнав гонінь і навіть страждань за прийняті товариством ідеї, то, відповідно до присяги, він не видасть нікого з членів, своїх побратимів.

3. У випадку, коли член потрапляє до рук ворогів і залишає в нужді сімейство, товариство допомагає йому.

4. Кожний член товариства може прийняти нового члена товариства, не повідомляючи йому імена інших членів.

8. Товариство буде прагнути зарані про викорінення рабства і всякого примушення бідних класів, а водночас і про повсюдне поширення грамотності.

9. Як все товариство в цілому, так і кожний член окремо повинні узгоджувати свої дії з євангелійськими правилами любові, покірності і терпіння; правило ж «Мета виправдовує засоби» товариство визнає безбожним.

11 . Ніхто з членів товариства не повинен оголошувати про існування і склад товариства тим, котрі не вступають або не подають надії на вступ до нього».

Завдання:

1. На яких засадах мало діяти Кирило-Мефодіївське товариство?
2. Про що свідчить відмова товариства від принципу «Мета виправдовує засоби»?

3 група

Опрацювати фрагмент Книги буття українського народу, або Закон Божий і виконати завдання

«Україна встане із своєї могили і кликне знову до братів-слов'ян, і почують її поклик, встане Слов'янщина, і не залишиться в ній ні царя, ні князя, ні графа, ні герцога, ні сіятельства, ні превосходительства, ні пана, ні боярина, ні мужика, ні холопа, ні в Великій Росії, ні в Польщі, ні на Україні, ні в Чехії, ні у хорутан, ні в сербів, ні у болгарів. І Україна буде незалежною республікою в слов'янськiм союзі.

Тоді скажуть всі народи, показуючи на те місце, де на карті буде намальована Україна: «От камінь, відкинений будівничим, — а він ліг основою всього».

Завдання:

1. У чому вбачали історичне покликання України ?
2. Який політичний устрій мав бути запроваджений в Україні ?
3. Кому відводилася вирішальна роль у боротьбі за утворення Слов'янської федерації?

За результатами роботи учні разом із учителем на дошці складають узагальнюючу таблицю

5. Підсумок вчителя

Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства фактично поклала початок переходу від культурницького до політичного етапу боротьби за національний розвиток України. Забезпечила розвиток національної ідеї, доведену нащадками козацької старшини теорію про окремішність української нації, трансформувала

заклик до політичної боротьби за звільнення українців від національного і соціального гноблення та відновлення власної незалежної соборної держави в союзі з іншими слов'янськими народами.

Рефлексія

1. Про що наш урок спонукав вас замислитися?

Відповіді учнів

Виставлення учителем оцінок, враховуючи перевірку домашнього завдання (бесіда за запитаннями) та участь у роботі груп. Максимальна оцінка – 12 балів.

6. Домашнє завдання.

Прочитати §7.